

כ"ג בסיון, תשע"ח. 6.6.2018

גיליון מס' 613

פרשת שלח

מנהיגות במשבר – יהושע וכלב

מאת מרדכי (מורדי) שבט, ראש צורים

אנו קוראים בפרשה: "וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פְּנֵיהֶם לְפָנֵי כָל קְהַל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן נּוּן וְכָלֵב בֶּן יִפְנֶה מִן הַתַּיִם אֶת הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם. וַיֹּאמְרוּ אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר, הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֶתְּהָ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד. אִם חָפֵץ בָּנוּ ה' וְהֵבִיא אֶתְנוּ אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת וּנְתַנָּה לָנוּ אָרֶץ אֲשֶׁר הוּא זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ. אֲךָ בַּה' אֵל תִּמְרְדוּ". (יד, ה-ט)

יהושע וכלב, שניהם יחד, קרעו את בגדיהם והתנגדו לדעתם של עשרת המרגלים שהוציאו דיבה רעה על הארץ. שניהם יחד ניסו להניע את העם מלמרוד בקב"ה, ושניהם היו היחידים שזכו להיכנס לארץ ישראל כעבור ארבעים שנה. אם כן, יש לתמוה למה דווקא יהושע נבחר להנהיג את העם ולהכניסם לארץ, ולעומתו, כלב זכה רק לכבוש את חברון, במעין "כיבוש יחיד".

אך בהתבוננות נוספת בפסוקים אנו מגלים שלא לאורך כל הפרשייה הם אכן היו יחד. אדרבה, נראה שכלב עומד לבדו בתגובתו החריפה נגד המרגלים: "וַיִּהְיֶה כָּלֵב אֶת הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלֶה וְיִרְשָׁנוּ אֶתְּהָ כִּי יָכוֹל נוֹכַל לָהּ. וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַל לַעֲלוֹת אֶל הָעָם כִּיחֲזַק הוּא מִמֶּנּוּ". (יג, ל-לא)

כלב לבדו השתיק את העם, וכלב לבדו התווכח עם המרגלים האחרים. "והאנשים אשר עלו עמו אמרו..." אם כן, היכן היה יהושע? האם את שתיקתו של יהושע כאן ניתן לפרש כהסכמתו עם דברי המרגלים?! והרי רק כמה פסוקים לאחר מכן אנו קוראים על תגובתו של יהושע, ורק לאחר מכן – על תגובתם של משה ואהרן.

מי מבין השניים – כלב ויהושע, מגלה כאן מנהיגות, אחריות, מסירות נפש, דבקות במטרה, הליכה עם האמת עד הסוף וללא פשרות? ואם כן, אנו חוזרים ושואלים שוב – למה דווקא יהושע הוא זה שנבחר להנהיג את העם, ולא כלב?! אלא שבחירה זו באה ללמדנו שמנהיג אמיתי, במיוחד בשעת משבר, אינו יכול לעמוד מול העם. גם אם האמת והצדק עמו, הוא אינו יכול להטיף מוסר לעם שאינו אתו, ולצפות אחר כך להמשיך ולהנהיג אותם. סוד הנהגתו של יהושע היה בשתיקתו מול המרידה בה'. כשראה ושמע איך מתנהג רוב העם, הבין יהושע שלא נכון באותו זמן להתפלמס עם העם, כמו שכלב ניסה לעשות. יהושע הבין את האמת המרה – שאין סיכוי שעם כזה יצליח ב "עֲלֵה נַעֲלֵה וְיִרְשָׁנוּ אֶתְּהָ..." אלא רק בנס וברחמים גדולים – "אם חָפֵץ בָּנוּ ה'... וּנְתַנָּה לָנוּ", כמתנה, גם אם לא מגיע לנו. עם מפוחד אינו מסוגל להילחם בכיבוש הארץ. יהושע הבין שיש דרך ארוכה מאוד עד שבני ישראל יהיו מוכנים להתנחל בארץ.

ומתוך כך, נעבור לימינו אנו – ישנם יהודים רבים וטובים בתוך הציונות הדתית הטוענים שהציונות הדתית צריכה לחתור להנהגת המדינה. שעבר הזמן שבו הדתיים נגררו אחר הרכבת הציונית, והגיע הזמן שנשאף להיות הקטר. ואני שואל אותם – האם אנחנו עם העם או מולו? האם אנחנו מסוגלים לשתוק מול עלבונות כנגד הקב"ה, או כנגד ארץ ישראל? האם יש לנו באמת סבלנות לדרך ארוכה, או שנמשיך להתפרץ ולהתפלמס מול כל גילוי של מרידה בה? האם אנחנו מתנהגים כמו כלב או כמו יהושע?

הסיפור המקראי מספר לנו שדווקא יהושע זכה להחליף את משה בהנהגת העם, והוא קיבל תורה ממשה ומסרה לזקנים, והוא זה שזכה להכניס את כל העם לארץ, ולכרות ברית בין ה' לבין כל העם (בהר גריזים ובהר עיבל). שיהושע הוא זה שזכה להנחיל את הנחלות לכל העם. ואולי הבחירה בו נבעה מהבלגתו גם כשהעם רמס את שני הדברים היקרים לו כל כך – תורת ישראל וארץ ישראל. וכיוון שכך, הוא זה שזכה לתורה ולארץ יחד עם כל עם ישראל.

אם כן – איזה תפקיד נשאר בכל זאת לכלב? נראה לי שיותר מהיותו מנהיג, כלב שימש כמצפן. ללא הדרישה החד משמעית שלו, ללא אמירת האמת וקביעת קו אדום, ללא התמקדות במטרה, יהושע לא היה מסוגל להוביל את העם לאן שהוביל אותם. ובסופו של דבר נראה שמוסר ההשכל שניתן להוציא מכאן הוא שמי שלא מסוגל להבליג, לשתוק לפעמים גם כשנשמעים חירופים וגידופים, אל לו לדרוש לעצמו את ההנהגה. מוטב לו שיכנס לתפקיד המצפן, כדי להתוות דרך, לסמן קריאת כיוון להנהגה.

מרדכי (מורדי) שבט גר בראש צורים עם אישתו אלונה ואב לחמשה ילדים וסב לשישה נכדים. בעבר עבד במטעים, בבית אריזה האזורי, וכמזכיר הקבוץ. מנהל מחלקת צמיחה דמוגרפית והתיישבות בקבוץ הדתי. בעל הסמכה לרבנות ותואר ראשון במינהל עסקים.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [subscribe](#) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](#) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il